

EGY 19. SZÁZADI EREDETŰ KÁMEÁRÓL¹

Az alant elemzett szakrális szöveg, egy kámea nincs keltezve, de nagyon valószínű, hogy az 1831. évi észak-magyarországi kolerajárvány és jobbágyfelkelés² idején adhatott ilyet³ a hozzá fordulóknak az akkori sátoraljaújhelyi rebbe:⁴ Mose Teitelbaum.⁵ Az 1831. évben három csapás is sújtotta az északkelet-magyarországi vármegyéket (Zemplén, Abaúj, Gömör, Sáros és Szepes): éhínség, kolerajárvány és jobbágyfelkelés. A kolerajárvány északról, a galíciai területek felől érkezett Magyarországra, hiába létesítettek a hatóságok a határ mentén záróövezeteket. A kordonok miatt az északi megyék főleg szlovák lakossága nem tudott az Alföldre menni dolgozni, akik pedig korábban ott dolgoztak, nem juthattak haza. A zárlat alá vett területeken belül az élelmiszerkészlet elfogyott, éhínség volt, a járvány megelőzésére használt bizmutpor – a helytelen adagolásból következően – több helyütt mérgezést okozott. Elterjedt az éhezõ, járványtól gyötört, főként szlovák jobbágyok körében, hogy földesuraik és a zsidók miatt van minden rossz, mert ők drágítják az élelmet és mérgezik meg a kutakat. A felkelés faluról-falura terjedt, mindenhol a helybeli földesurat és az ott élő zsidókat rabolták ki, ütötték-verték, gyilkolták meg. A hatóságoknak csak a katonaság bevetésével sikerült a nyár végére a törvényes rendet helyreállítaniuk, és a járványt megfékezniük.⁶ Ebben a zsidóság számára életveszélyes időszakban adhatott a hozzá fordulóknak ilyen kámeát Mose Teitelbaum, hiszen e kámea „jó szer” volt mindenféle baj és csapás ellen, a rabló, fosztogató, gyilkoló lázadók ellen éppen úgy, mint a kolera pszichózisa ellen. Azonban a kolera ellen nem csak e kámea adott védelmet, hanem

¹ Más néven „kemea”, „kmée”, „talizmán” vagy „amulett”. Blau Lajos, az Országos Rabbiképző Intézet néhai rektora írta mindmáig mérvadó könyvében (Az ózsidó bűvészet. Bp., 1898.), amely 2005-ben újra kiadásra került (Gabbiano Print Bt. – Bp.) a Magyar Zsidó Tudományok könyvsorozat első köteteként: *„Amuletteket oly célból használnak, hogy az embert vagy tulajdonát, mint házat, barmát stb., a varázslás, démonok és más körülmények gonosz behatása elől előre megvédjék, vagy a már beállott bajt, betegségeket és mindeféle károkat elhárítsanak. (...) A zsidó hagyományos irodalom az amulettet „kemea” szóval nevezi meg, melynek töve kötést jelent; kemea tehát olyas valami, a mit az ember magára köt, úgy hogy a „felfüggesztésből” vett etymologia a zsidó amulett számára helyes.”* -77.

² A kolerajárványról és a felkelésről lásd pl.: Pamlényi-Székely 1967. 443.; Szász 1986. 38–39.; stb. Szépirodalmi feldolgozása a felkelésnek pl.: Eötvös József: A nővérek (1857) és Jókai Mór: Feketevér (1891) című regényei. Játékfilmen Gábor Pál: A járvány (1975) című alkotása örökölte meg, idézte fel az akkori eseményeket.

³ Nagy valószínűséggel nem ezt a kámeát, mert a papír anyaga és a nyomtatott betűk formája, a kalligráfia inkább 19. század végi – 20. század eleji keltezésű, de mindenképpen Mose Teitelbaum halála után kellett készülnie e kámeának, hiszen a harmadik sor kettő utolsó (egybeírt) rövidítését (feloldásuk: *igaz emlékezete legyen áldás és legyen élő az eljövendő világban*) élő emberre nem alkalmazták.

⁴ A rabbi szó jiddis megfelelője, de főként a hászidok nevezték, nevezik így rabbijaikat.

⁵ Lásd később!

⁶ Kb. 200 ezer halottat követelt. E kolerajárványnak esett áldozatául pl. Kazinczy Ferenc (1759–1831) is.

az a tény is, miszerint Mose Teitelbaum nevében hirdették, hogy az emberek ragaszkodjanak szigorúan a zsidó vallás megkövetelte életrendhez (mindennapi fürdés, étkezés előtti kézmosás, általános higiénia, kóserság,...), ne vétkezzenek, tartsák be pontosan a törvényeket és bízzanak Istenben, mert akkor nincs okuk az aggodalomra. Bizonyított dolog, hogy a járványok idején – és e járvány idején is – a zsidók között nagyságrendileg kisebb volt a megbetegedettek számaránya. A vallásos életrend és a szuggesztív erő immunissá tette a zsidó embereket a halálos csapással szemben.

Néhány szót e kámea „szerzősített” írójáról, a sátoraljaújhelyi „csodarabbi-ról”.

Mose Teitelbaum⁷ a Lengyelország déli részén lévő galíciai Przemyśl városában született 1759-ben.⁸ A család felmenői között megtalálható a Mátyás király idejében Budán élt, kortársaitól a „nászí” (fejedelem) titulussal illetett Akiva ha-Kohén;⁹ a hírneves krakkói rabbi: Mose Iszerlesz¹⁰; és Smuel Eliezer Edels¹¹, korának egyik ismert hittudósa is. Az ifjú Teitelbaumot igen korán, már 26 évesen, 1785-ben Sieniowában rabbivá választották. Nagy tekintélyre tett szert, jámborságának híre eljutott Magyarországra is, és 1808-ban meghívták a tekintélyes Zemplén vármegyei Sátoraljaújhelyre, hogy legyen a helyi zsidó hitközség vallási vezetője, rabbija. Itt is sok hívet szerzett magának, gyakran zarándokoltak hozzá tanácsát kikérni egész Északkelet-Magyarországról, mert Mose Teitelbaum csodatevő cádik¹² hírében állott. A sátoraljaújhelyi zsidók és nem zsidók körében is közzismert legenda szerint az ifjú Kossuth Lajost is megáldotta és megjövendőlte majdani nagyságát.¹³ Különféle, úgynevezett kámeákat adott minden hozzáfordulónak *„egy hetven fiókos szekrénye volt, s minden egyes fiókban különféle kámeák voltak elhelyezve, s ahogy egy beteg megjelent előtte, azonnal a megfelelő fiókot húzta ki, s abból adta neki a betegségéhez illő kámeát.”*¹⁴ 1906-ban írta róla Goldberger Izidor, kései utóda a sátoraljaújhelyi rabbiszékben: *„...Ujhelyre való megérkezése után nem tartózkodott attól, hogy az amulettek, kemeákat kérőknek kívánságát ki ne elégítse. Eleinte ez semmiféle feltűnést sem keltett. Hiszen még ma is vannak rabbik nemcsak az északkeleti megyékben, hanem még a Duna mellékén is, akik az ily kérdésekkel hozzájuk fordulókat nem utasítják vissza. Lehet hogy Teitelbaum Mózes is úgy gondolkodott eleinte, mint ezen rabbik némelyike, hiszen ártani csak nem árt a beteg egészségének, ha amulettet hord.*

⁷ A Teitelbaum név valószínűleg a német Dattelbaum (datolyapálma) szóból ered, annak torzított formája. A szó előfordul a XCII. zsoltár 13. mondatában: *„Az igaz (ember), mint a pálmafa virul...”*

⁸ Életrajzát többen is megírták, pl.: Grünwald 1918. november. 16. és u. ö. 1918. december. 15.; Sch-Li- 1926. 7.; Goldberger 1906. 4–6.

⁹ Akiva ha-Kohén (1420–1496) budai hittudós, később Prágában élt és ott is halt meg.

¹⁰ Rabbi Mose Iszerlesz (1525–1572) krakkói rabbi, több könyve mellett legismertebb műve a *Sulhán áruhh*oz (jelentése: Terített asztal – a zsidó élet törvényeinek enciklopédiája) írt kommentárja, a *Mápá* (jelentése: Terítő – a zsidó élet törvényeinek enciklopédiája áskénáz /német területekről származó zsidóság/ szokások szerinti kiegészítése).

¹¹ Smuel Eliezer Edels (1555–1631) krakkói, majd poseni rabbi, több könyv szerzője.

¹² Cádik: igaz ember. A hászidok (misztikus zsidó vallási irányzat a 18. század közepétől) egy-egy csoportjának elismert feje.

¹³ Idézi például: Szász 1986. 43.; Orbán év nélkül 86–87; Grünwald 1918. december. 15.; Groszmann 1936. 10.; Aláírás nélkül 1898. 12.; Aláírás nélkül 1927. 6.

¹⁴ Grünwald 1918. december 15.

De sokkal valószínűbb, hogy meg volt győződve a kemea segítő erejéről. Ebben azonban semmi feltűnőt sem kell látnunk, hiszen az amulettek viselésének a szokása nemcsak a Keleten, hanem a nyugaton is mind a mai napig el van terjedve (lásd erről bővebben Blau 'Az ó zsidó bűvészet' 77. l.) De akár kezdettől fogva következetesen járt el Teitelbaum Mózes, akár csak önkénytelenül sodortatott be a kemea adás gyakorlatába, végeredményben azt látjuk, hogy alig múlt el egynéhány év és az északkeleti megyék zsidósága hitt a 'caddik' csodatevő erejében. És a múlt század első évtizedeiben nem is volt Magyarországon rabbi, akinek a segítő képessége felől jobban meg lettek volna győződve, mint az ujhelyi 'rebbe'-jéről. Gyorsan terjedt a híre egy-egy csodatettének. És voltak emberek, akik mindenféle kalandos elbeszélésekkel terjesztették a róla szóló legendákat. Föltarthatatlan görgetegként sodort el minden akadályt a megindult áramlat és a huszas években azt látták az ujhelyi zsidók, hogy a papjuk feltétlenül a legkeresettebb rabbija az országnak. Alig volt nap, hogy látogatója ne lett volna. Több mint ezerre tehető az évenként hozzá járulók száma. Mindenféle faja a betegeknek és a nyomorékoknak kereste fel, hogy a csodarabbi segítségét és kezelését elnyerjék. És Teitelbaum Mózesnek minden egyes látogatójához volt megnyugtató vigasz szava. Kikönyörögte Isten segítségét a lelki betegeknek. Békétlenségben élő házasfelek sokszor neki köszönhették a visszanyert házi boldogságukat. A magtalan asszony azon boldog hiszemben hagyta el a rabbit, hogy férjét egy éven belül meg fogja majd örvendeztetni tudni a várva-várt fiugyermekkel. A rabbi csodatevő talizmánja biztosan segít a bajon. Ha adós nem tudott eleget tenni kötelezettségének, az ujhelyi caddikhoz fordult, aki nyomorúságos helyzetében tanácscsal tudott neki szolgálni. A kárvallott ember az elveszett jószágára keresésére el nem indult, amíg a rabbi áldását ki nem kérte. És legfeltűnőbb volt ezen dolgokban, hogy nemcsak hívei hittek és bíztak benne, hanem az északkeleti zsidóság minden árnyalata teljesen meg volt győződve, hogy úgy mondjuk, túlvilági hatalmáról. Már életében rebesgették Teitelbaum Mózesről, hogy nála megvan az u. n. 'kirbath elóhim' az Istenhez való közelség. És erről manapság is az általa megteremtett chaszid körben mindenki át van hatva. A megboldogult máramaros-szigeti rabbinak egyik elsőrangú kvalifikációja azon rendkívüli tisztelethez, amelyben hívei részesítették, személyes érdemein kívül (mert nagy egyéni értékét letagadni nem lehet) az volt, hogy az ujhelyi caddiknak férfi ágon való leszármazottja. Nem csak zsidó bízott Teitelbaum Mózesben, aki a tömött liba húsát, zsíráját nem ette, bármilyen elővigyázattal vizsgálták is meg a nyelöcsövét, hanem még az is, aki megbotránkozással fordult el a huncutkás, kaftános zsidótól s aki már akkor az étkezési törvényekhez sem ragaszkodott. És ami mindennél még feltűnőbb: keresztény is akadt, aki felkereste. Hiába, a bajban minden ember annyira türelmes, hogy a segítséget mindenünnen szívesen elfogadja. És az ilyen keresztény vendég nagyobb reklám volt a rabbinak, mint a legélelmesebb propaganda. Ha már nemzsidó is megbízik benne, mely igaz isteni férfiú lehet a 'rebbe'.¹⁵

Harminchárom évi sátoraljaújhelyi rabbi-szolgálatát után, 1841-ben halt meg. Sírja már a kezdetektől zarándokhellyé lett, halálozási évfordulóján¹⁶ sok százan keresik fel mindmáig és kéri közbenjárását az Örökkévalónál érdekükben.¹⁷

¹⁵ Goldberger 1906. 5.

¹⁶ Jiddisül: jórcájt. A zsidó időszámítás szerint támuiz hónap 28-án van Mose Teitelbaum jórcájtja, halálozási évfordulója.

Néhány szót a káma szövegéről, ábrájáról.

A héber szöveg első sorában a kámeáknál szokásos, tipikusnak mondható szöveget, feliratot, a káma „címét” találjuk.

Második sorában a „hitelesítés” megszokott szavai szerepelnek: „kipróbált és megbízható”.

Harmadik sorában a káma „védjegye” van, miszerint ez egyenesen a nagy tekintélyű Mose Teitelbaumtól származik.

A negyedik-ötödik-hatodik sorában a tiltásokat olvassuk, miszerint ahol ezek olvashatók, ott nincs „jogosultsága” belépnie a bejáratokon semmiféle rossz hatással bírónak.

Hetedik sorában egy név olvasható: Pinhász (Áronnak, az első főpapnak az egyik unokája). Ő volt az a rendíthetetlen zsidó férfiú, ki megölt egy nyilvánosan vétkező zsidót és utána „elállt a csapás Izrael fiairól.”¹⁸ A Pinhász név alatt találjuk a hatágú „zsidó-csillagot” vagy héberül a *magén dávid*¹⁹-ot, amely szavak jelentése:

---

¹⁷ Az írott szakrális kommunikáció és a zarándoklat-turizmus témájához lásd Gleszer Norbertnek, a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszékének tanársegédje – Dr. Barna Gábor egyik tehetséges tanítványa és munkatársa – által írt igényes, kiváló és hiánypótló tanulmányait, pl.: Kvitli. Írott szakrális kommunikáció a magyarországi cádikok sírjainál. In: Barna Gábor – Mód László – Simon András (szerk.): *"Szent ez a föld" - Néprajzi írások az Alföldről*. Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2005. /146–157./; "Súlajm áléchem Rábéni vöMoréni" – Zarándoklatok a magyarországi cádik-síroknál. *Miskolcser Blettern 2005. augusztus* (A Miskolci Orthodox Zsidó Hitközség periodikája, a számot szerkeszti Borgó-Szlukovinyi Péter) /24–27./; A csodarabbikhoz folytatott zarándoklatok a magyarországi és határon túli zsidó népi jámborságban 1944 előtt. *Bácsország 2005* (4) /41–50./; "Zsidó búcsú" - Jahrzeit - "világtalálkozó" Egy rítus szerepe a Magyarországról elszármazott zsidó virtuális közösségek életében. *Néprajzi Látóhatár, XIV. (2005) évf. 3-4. szám* /61– 88./; Zarándoklatok a magyarországi zsidó népi jámborságban - a chászid udvaroktól a virtuális közösségekig. In: *A Márton Áron Szakkollégium tudományos felolvasó ülésének tanulmányai*. PhD-felolvasó ülés, A Tudomány Napja 2005. november 10. (Márton Áron Szakkollégium, Budapest, 2006. /21–36./; Pilgrimages in Jewish folk religion in Hungary? From the Chassidic courts to the virtual communities. In: *Acta Ethnographica Hungarica 51. (2006) 1 – 2.* /91–104./; Igazak és jámboraik a Vészkorszak előtti Magyarországon A „csodarabbikhoz” folytatott zarándoklatok mentalitástörténeti vonatkozásai. In: Fried István–Vajda Zoltán (szerk.): *Kommunikációs formák. Az SZTE BTK Tudományos Diákkörének dolgozatai*. Szeged, SZTE-BTK HÖK, 2006. /7–26./; Az igazak sátrainál. A magyarországi „csodarabbí” sírok, mint a kegyelet által megszentelt helyek. In: Grynaeus Tamás (szerk.): *Köztéri szakrális kisémlékek*. *Devotio Hungarorum 11*. Szeged, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2008. /339–365./; Zsidóság – a Communitas judeorumtól a virtuális közösségig. In: Tóth Ferenc (szerk.): *Makó monográfiája 3. kötet*, Néprajz – Vallási néprajz. József Attila Múzeum Makó, Makó. 2008. /971 – 987./

¹⁸ M.IV. XXV,8.; stb.

¹⁹ A *magén dávid*, mint napjaink egyik legismertebb zsidó szimbóluma nem az egyistenhit jelképeként kezdte pályafutását zsidó körökben, hanem mint a rossz, az ártó szellemekkel szembeni mágikus káma, talizmán, és egészen a 19. századig ez is maradt fő jelentése a zsidók nagy többsége között. A 14. század elején jelenik meg Dávid ben Jehuda (XIII. sz.), a hírneves Nahmanidesz (1194–1270) unokájának a *Széfer hagevul* (A határ könyve) című kommentárja, mely a *Zóhárhoz* (a zsidó misztikus irodalom egyik alapműve) készült. Itt két helyütt jelenik meg e hatszög, egyértelműen "Dávid pajzsaként" jelölve. A hatszög alatt a

Dávid pajzsa. A *mágén dávid* közepében a *Sádáj* (Mindenható, az Örökkévaló egyik elnevezése)²⁰ szó található, míg sarkaiban a Távozz Sátán²¹(!) szavak héber kezdőbetűi lelhetők meg.

A nyolcadik sorban lévő – Dávid pajzsa melletti jobb és bal oldali – héber szöveg a CVI. zsoltár 30. mondata: „*És állt és ítél (imádkozott) – és megállt a csapás.*” A zsoltároknak a zsidóságban már az ókortól kezdve különleges tulajdonságot, egyenesen mágikus hatást tulajdonítottak.²² A zsoltárok szövegéről azt tartották, hogy nem kizárólag arra a személyre és korra vonatkozik, amelyre szerzője a leírás pillanatában értette, hanem annak szövege egyetemes érvényű. A zsoltárok apotropaikus tulajdonságának felhasználásánál a lényeg a felhasználó és a felhasznált szövegben szereplő személy hasonló helyzete. E zsoltár egy hálaadó zsoltár, és nagy vonalakban áttekinti az Isten segédelmével megtörtént egyiptomi kivonulástól a kánaáni honfoglalásig történt eseményeket, egy történelmi visszapillantást ad, amely Isten hűségét és segítségét emeli ki a zsidók minden hűtlensége ellenére. A zsoltárból idézett mondatból a „Pinhász” szó/név hiányzik, egy sorral feljebb került, de ő az, ki „... állt és ítél (imádkozott) és megállt a csapás.” A szövegben szójáték van, hiszen a héber nyelvben az imádkozni (*lehitpálél*) szó gyöke (p-l-l) a fohászkodás, ítélkezés (*pálél*) szóból ered, és jelenti még azt is, hogy ítélni,²³ bíraskodni,²⁴ vizsgálatot tartani önmagunk felett.²⁵ Így a zsidó ember imái nemcsak hálaadásként szólnak, nemcsak kéréseket fogalmaz meg az Örökkévalóhoz, hanem egyúttal saját tetteit is felülvizsgálja, bíraskodik önmaga felett, és bűnvallomást tesz az Örökkévaló előtt. Ahogyan Pinhász ítél (példát statuálva megölte a vétkezőt) úgy imádkozott is Istenhez „*és megállt a csapás (héberül: magéfá)*”. Ahogyan a bal- és a jobb oldali szöveg olvasásában lefelé hala-

---

Taphtaphijah mágikus név volt található. (A *Taphtaphijah* a *Metatron* hetven titkos nevének egyike, a legenda szerint: "Ha valaki háborúba vonul és ellenségei rátámadnak, csak ki kell mondania ezt a nevet és sértetlen marad.") A hatszög és a *Taphtaphijah* angyalnév a 15–17. századi mágikus előírások és amulettek gyűjteményeiben maradt fenn, például a gyakorlati kabbala enciklopédiájának kézírataiban, amelyet a 17. században Mose ben Mordeháj Zakuto (1620–1697) itáliai kabbalista állított össze. Később az angyal nevét leggyakrabban a *Sádáj* névvel helyettesítették (miként ezen az amuletten is). Lásd e témához a bőséges szakirodalomból: Scholem, G.: *The Messianic idea in Judaism and other essays on Jewish spirituality*. Schocken Books – New York, 1971.; u. ő: *Dávid pajzsa: egy jelkép története*. In: *A Kabbala helye az európai szellemtörténetben*. Válogatott írások 1. Atlantisz – Budapest, 1995.

²⁰ Az egyik legősibb, ambivalens igéből származó istennév. A szó gyökének (s-d-d) alapjelentése: éltet-elpusztít. Magyar nyelvre általában a „Mindenható” jelentéssel fordítjuk, ez jól jelzi azt az isteni hatalmat, amely ha akar, akkor éltet, ha akar, akkor elpusztít.

²¹ A Sátán (héberül: *szátán*) szó jelentése: vádló, vádaskodó, szembeszegülő. Ő az – a zsidó hagyomány szerint – ki figyeli az emberek cselekedeteit, és vádat emel Istennél az ember ellen, de nem Isten ellenlábas, nem a démonok vagy ördögök fejedelme, vagy maga a gonoszság megtestesülése.

²² A korai középkorból származó *Simusé tehilim* című gyűjtemény útmutató és példatár a zsoltárok mágikus célokra való felhasználására. Lásd a témáról bővebben pl.: Trachtenbeg, J.: *Jewish Magic and Superstition. A Study in Folk Religion* – New York, 1939.; Shaked, S.-Naveh, J.: *Jewish Magical Texts*. Jerusalem, 1986.

²³ Sámuel I. II, 23.

²⁴ Zsoltárok CVI, 30.

²⁵ M. II. XLVIII, 11.

dunk, láthatjuk, hogy mindegyik szó elejéből egy betű hiányzik, de ha a (hiányos) szavak kezdőbetűit lefelé haladva összeolvassuk, megkapjuk az eredeti szöveget.

A tizenharmadik sor héber szövege: „*És visszatért Áron Mózeshez a találkozás sátrának bejáratához...*”²⁶ Majd a tizennegyedik sorban, nagyobb betűkkel, kiemelten találjuk a fenti mondat folytatását és végét: „*és a csapás megszűnt.*”²⁷ A szöveg előzménye a következő: Lázadozott a zsidóság Isten kiválasztott emberei: Mózes és Áron ellen, ezért az Isten csapást (héberül: *magéfā*) küldött a lázongó népre, de Áron az élők és a holtak közé állt „*és megállt a csapás*”²⁸. Ugyanazon héber szavakkal ért véget a „csapás” Pinhász idejében, mint azt megelőzően Mózes és Áron idejében. Mindazáltal az e sorban olvasható héber szöveg nem ugyanazt a szót (*neecorá* és nem *vátéacár /*) használja a „csapás” véget értére és a szórendben is csere történik, ez a héber nyelvi jellegzetesség még inkább nyomatékosítja a „csapás” megszűnését. A mondat második héber szava (*vájásuv*) jelentheti: „*És visszatért*” - ahogyan itt fordítottuk; de jelentheti: és megfordult. Amint akkor Áron visszatért-megfordult, „*Mózeshez a találkozás sátrának bejáratához*”, az Isten tartózkodási helye felé, úgy az e korban élő veszélyeztetett zsidók is forduljanak a mostani Mózeshez, Mose Teitelbaumhoz és Istenhez, ezáltal a csapás meg fog szűnni.

A tizenötödik sor héber szövege egy, a kámeákban sok esetben alkalmazott rövidítést tartalmaz, amely a zsidó ember imáiban is rendszerint, invokáció gyanánt előfordul, és Isten tiszteletteljes megszólítását tartalmazza: „*Ura a világnak!*”

A tizenhatodik-tizenhetedik sorban egy biztató ígéretet olvashatunk, egy biztató ígéretet kapunk, egy történelmi példát arról, hogy amint Egyiptomban nem engedte Isten az Öldöklőt²⁹ bejutni a zsidók házaiba, úgy most sem fogja ezt megengedni neki. A mondatot az „*Amen*”³⁰ *Szela*³¹ *Örökké legyen így*” szavak zárják, amelyek a mondat és a mondandó háromszoros megerősítését, nyomatékosítását szolgálják.

A tizennyolcadik sorban egy idézetet találunk a Példabeszédek könyvéből.³² E mondat is gyakran szerepel a különféle kámeákon, amely az Istenhez való imádság szükségességét és hatásos voltát emeli ki. A héber mondat első (fordításban a második) szava (*migdál*) jelenthet „tornyot” és jelenthet segítséget is, kiemelve a konklúziót, Isten segítő képességét a bajban, „csapás” idején. Az e mondatban előforduló „Is-

²⁶ M. IV. XVII, 15.

²⁷ Uo.

²⁸ M. IV. XVII, 13.

²⁹ Héberül: *máshit* (öldöklő, pusztító „angyal”). Egyiptomban a tizedik csapást ő hajtotta végre Isten utasítására (M.II. XII,23). Védekezni úgy lehetett ellene, hogy egy megölt bárány vérével bekenték a bejáratot és ezáltal megtevesztették, miszerint ott már járt „valaki”, ki elvégezte a gyilkolást.

³⁰ Az „*amen*” szó az egyik nemzetközileg is leginkább elterjedt héber szó. Közismert, megerősítő, helyeslő kifejezésként fordított jelentése: úgy legyen, bizony. Azonban e szónak a gyök-betűi (a/lef/-m-n) másik három szókapcsolatot is jelentenek: hinni, hűségesnek lenni és megbízhatónak lenni. Tehát jelenti az „*amen*” szó e mondat végén azt is: hisszük, hogy amint a hűséges és megbízható Isten Egyiptomban megmentette az akkori zsidókat az Öldöklőtől, úgy most is meg fogja menteni a mostani zsidókat.

³¹ A „*szela*” szó főként a zsoltárokban fordul elő (71 esetben) és azok végén megerősítő értelemmel bír. Jelentése vitatott, többféle értelmet tulajdonítanak neki. Esetünkben a megerősítő értelmű *mindig* kifejezés tűnik helyénvaló fordításnak.

³² Példabeszédek XVIII, 10.

ten neve” kifejezés önmagán túlmutató jelentéssel rendelkezik, hiszen a bibliai héber nyelvben a névnek dinamikus jellege van, a név és annak viselője között valamiféle lényegi kapcsolatot tartalmaz, feltár egy vagy több jellegzetességet viselőjének tulajdonságai közül.

A káma tizenkilencedik és huszadik sorában az első olyan embernek (Ábrahámnak) az anyja érdemében kéri a segítséget, ki meghallotta Isten hangját és meg is cselekedte parancsát, mit kapott Urától, Istenétől.³³ Az anya nevét³⁴ említeni valamilyen fontos foháskodáskor bevett gyakorlat a zsidóságban, miként azt a zsoltáros-költő is megfogalmazta: „*A Te szolgád vagyok, a Te szolgálólányod fia.*”³⁵ Szintén szokásos az ősök érdemében kérni a segítséget, és főként olyanok érdemében, kiket már megsegített az Örökkévaló, tehát volt precedens a segítségre. Ábrahám ősatyja anyja minden szempontból megfelelőnek tűnik, hogy az ő érdemében és a kései utódok érdekében megállítsa a „csapást” az Isten.

Az utolsó, huszonegyedik sorban ugyanazon mondatot találjuk, mint a *magén dávid* jobb és bal oldalán az első sorban (a káma nyolcadik sorában), kiegészítve a fölötté lévő Pinhász névvel. E záró mondat nyomatékosított utalás az imádságra, a cselekedetek megvizsgálására, jobbítására és ezek után Isten mindenhatóságára, a „csapást” megállítani képes hatalmára.

Huszonkettedik sor nincs a kámeán, bár a héber ABC (*alef-bét*) ennyi betűt számlál, de ez talán azt jelzi, hogy e káma sem lehet teljes „gyógyír” minden bajra, ahhoz az alkalmazójának is hozzá kell még tennie valamit, hogy „*alkalmasság (a legyen) megőrizni minden gyengeségtől*” a házat.

---

³³ M. I. XII, 1-4.

³⁴ A név nem szerepel a Bibliában, az csak a zsidó ún. Szóbeli Tan (nagyon leegyszerűsítve: a Szináj-hegyen az Írásbeli Tannal (a Biblia ún. „Ószövetségi” része) egy időben, az Istentől kapott, tőle Magától elhangzott, csak később írásba foglalt szóbeli tanításokat és azok továbbgondolásait értjük) alapművében, a Talmudban (A *Talmud*, héber szó jelentése: tanulás, tanítás. Az ókori zsidó irodalom e rabbik által írt grandiózus alkotása főként az ún. Írásbeli Tanból kikövetkeztetett törvényi előírást ismertető és továbbfejlesztő tanítást foglalja magában) található meg (Bává bátrá traktátus 91a lap).

³⁵ Zsoltárok CXVI, 16.

סגולה לשמור מכל חולשא ר"ל

בדוק ומנוסה

סדרב הצדיק מזורי משה טייטלבוים אב"ד דק"ק אהעל וצלחה:

בזה השער לא יבוא צער,
בזו הדלת לא תבוא בהלה,
בזה הפתח לא יבא רעה.

פינחס

ותעצר המגפה
תעצר מגפה
עצר גפה
צר פה
ר ה

ויעמד ויפלל
יעמד יפלל
עמד פלל
מד לל
ד ל

וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד
והמגפה נעצרה.
רבש"ע

כשם שפסחת על בתי בני ישראל במצרים ולא נתת המסחית לבוא אל
בתיהם. כן תעצור המסחית לבוא אל בתינו ובכתי כל ישראל אמן סלה ועד:
מגדל עוז שם יהוה בו ירוץ צדיק ונשגב

אימי דאברהם אבינו
אמתלאי בת כרנבו.
ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה

Alkalmasság megőrizni minden gyengeségtől I.ten őrizz (hogyan szükség legyen)

Kipróbált és megbízható

Az urunktól a jámbor (szentéletű) tanítónk rabbi Majse Tajtelbojm (Teitelbaum) úr(-tól) (aki a) rabbinikus bíróság feje a Szent Hitközségben Ohelen (Sátoraljaújhelyen) "igaz emlékezete legyen áldás" (Példabeszédek könyve X,7) (és) legyen élő az eljövendő világban:

**Ezen a kapun ne jöjjön be a rossz,
Ezen az ajtón ne jöjjön be a félelem,
Ezen a bejáraton ne jöjjön be a gyilkosság,**

Pinhász

Bal oldal: "...és megállt a csapás."
(Zsoltárok CVI,30 folytatása)

Jobb oldal: "És állt és ítelt (imádkozott)..."
(Zsoltárok CVI,30 eleje)

A mágén dávid közepében a **SÁDÁJ** (Mindenható, az Örökkévaló egyik elnevezése) szó található.

A mágén dávid sarkaiban a **Távozz Sátán (!)** szavak kezdőbetűi lelhetők meg. (Ahogyan a bal és a jobb oldali szöveg olvasásában lefelé haladunk, láthatjuk, hogy mindegyik szó elejéből egy betű hiányzik, de a (hiányos) szavak kezdőbetűit összeolvasva mégis megkapjuk az eredeti szöveget.)

"És visszatért Áron Mózeshez a találkozás sátrának bejáratához
és a csapás megszűnt ♦" (M.IV. XVII,15)

Ura a világnak

Amint a Név (Örökkévaló) elkerültette Izrael fiainak házait Egyiptomban és nem engedte meg az Öldöklőnek bemennie a házaikba, akként meg fogja állítani az Öldöklőt és nem fog bemenni házaikba és Izrael összes fiainak házaiba Ámen Szelá Örökké (legyen így):

"Erős torony (segítség) az Isten neve ahhoz folyamodik az igaz és bátorságos lészen"
(Példabeszédek könyve XVIII,10)

Ábrahám ősatyánk anyjának

Kárnevó lánya Ámátláj(nak az érdemében) ♦

"És állt és ítelt (imádkozott) Pinhász és megállt a csapás" (Zsoltárok CVI,30)

IRODALOM

ALÁÍRÁS NÉLKÜL

1898 Hírek – Kossuth remiszencziák. *Zsidó Híradó*. 1898. június 16.

1927 Kossuth szobra előtt. *Zsidó újság*. 1927. november 4.

BIBLIA

1994 *Az IMIT (Izraelita Magyar Irodalmi Társulat) 1898-1907 között kiadott Bibliája a héber szöveg betoldásával*. Makkabi, Budapest.

BLAU Lajos

1898 *Az ózsidó bűvészet*. Budapest.

GOLDBERGER Izidor dr.

1906 Csodarabbik és chászidok. Teitelbaum Mózes 1760-1841. *Szombati Újság* 1906. február 16.

GROSZMANN Zsigmond dr.

1936 Kossuth Lajos és a rabbi áldás. *Egyenlőség*. 1936. június 18.

GRÜNWARD Lipót

1918 A chaszidizmus története Magyarországon V. *Egyenlőség*. 1918. november 23.

1918 A chaszidizmus története Magyarországon VI. *Egyenlőség*. 1918. december 14.

ORBÁN Ferenc

é.n. *Magyar zsidó zarándokkönyv*. Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület. Budapest.

PAMLÉNYI Ervin – SZÉKELY György főszerk.

1967 *Magyarország története* I. kötet. Gondolat, Budapest.

SCH-LI-

1926 Teitelbaum Mózes, a „Jiszmach Mose” szerzőjének életrajza. *Zsidó Újság*. 1926. július 9.

SZÁSZ Méir

1986 *Sátoraljaiúj hely és Zemplén vármegye zsidóságának története*. Memorial Book Committee, Toronto.

TANACH PLUS

é.n. *Your Digital Library /CD/*